דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו מותר איתיביה אביי לרבה ^(א)^מדוכה אם יש בה שום מטלטלין אותה ואם לאו אין מטלטלין אותה א"ל הא מני ר' נחמיה היא דאמר^(ב) אין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו איתיביה ^(ג ד)^(ב"ש אומרים אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר ^(א)^וב"ה מתירין) ^(ה)^ושוין שאם קצב עליו בשר שאסור לטלטלו סבר לשנויי ליה כר' נחמיה כיון דשמעה להא דאמר רב חיננא בר שלמיא משמיה דרב הכל מודים בסיכי זיירי ומזורי דכיון דקפיד עלייהו מייחד להו מקום ה"נ מייחד להו מקום איתמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ^(ו)^קורנס של זהבים שנינו רב שמן בר אבא אמר קורנס של בשמים שנינו מאן דאמר דבשמים כ"ש דזהבים מאן דאמר של זהבים אבל דבשמים קפיד עלייהו: ואת הכוש ואת הכרכר כו': ^(ז)^ת"ר פגה שטמנה בתבן וחררה שטמנה ^(א)^ בגחלים אם מגולה מקצתה מותר לטלטלה ואם לאו אסור לטלטלה ר"א בן תדאי אומר ^(ח)^תוחבין בכוש או בכרכר והן מנערות מאליהם אמר רב נחמן הלכה כר"א בן תדאי למימרא דסבר רב נחמן ^(ט)^טלטול מן הצד לא שמיה טלטול ^(י)^והאמר רב נחמן האי פוגלא מלמעל' למטה שרי ממטה למעלה אסיר הדר ביה רב נחמן מההיא: מחט של יד ליטול בה כו': שלח ליה רבא בריה דרבה לרב יוסף ילמדנו רבינו מחט שניטל חררה או עוקצה מהו א"ל תניתוה מחט של יד ליטול בה את הקוץ וכי מה איכפת ליה לקוץ בין נקובה לבין שאינה נקובה איתיביה ^(כ)^מחט שניטל חררה או עוקצה טהורה אמר אביי טומאה אשבת קרמית ^(ל)^טומאה כלי מעשה בעינן לענין שבת מידי דחזי בעינן והא נמי חזיא למשקלא בה קוץ אמר רבא מאן דקמותיב שפיר קמותיב ^(מ)^מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא מיתיבי ^(נ ד)^מחט בין נקובה בין שאינה נקובה מותר לטלטלה בשבת ולא אמרו נקובה אלא לענין טומאה בלבד ^(ס)^תרגמא אביי אליבא דרבא בגולמי עסקינן זימנין דמימלך עלייהו ומשוי להו מנא ^(ה)^אבל היכא דניטל חררה או עוקצה אדם זורקה לבין גרוטאות ^(ע)^אסובי ינוקא רב נחמן ^(פ)^אסיר ורב ששת ^(י)^שרי אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתנן^(צ) אין עושין אפיקטויזין

דבר שמלאכתו לאיסור. אם צריך בשבת לגופו ^(ב)^ של מלאכה אחרת של היתר מותר: **מדוכה.** שדוכין בה שום: **אם יש בה שום מטלטלין אותה.** אגב השום: **ואם לאו אין מטלטלין.** כגון לישב עליה כיון דעיקר מלאכתו לשחיקה דהיא מלאכת איסור משום טוחן: **תשמישו.** תשמיש המיוחד לו: **ושוין.** ב"ש וב"ה שנחלקו בנוטלין את העלי לקצב עליו בשר ביו"ט: **שאם קצב עליו בשר.** שעשה לצורך שמחת יו"ט: **שאסור לטלטלו.** דהאי דקשרו ב"ה משום שמחת יו"ט קשרו אלמא משום דעלי מלאכתו לאיסור לכתישת טרגים וטיסני וקליפת עלים לעבד בהן עורות אסור: **הכל מודים.** רבנן דאיפלגו אדר' נחמיה: **בסיכי זיירי ומזורי.** כלי אורגין הן. ורבינו הלוי פירש כלי אורגין סיכי הן עמודין זיארי הן קנים שבשתי ומזורי כובד עליון ותחתון ולשון נראה לי דזייארי לשון עוגרים הן כמו מעגלתא זיירא (ע"ז דף ס.): **דקפיד עלייהו.** האומן שלא יתלכלכו ושלא יתעקמו: **מייחד להם מקום.** מקלה להן בידים: **הני נמי.** *עלי ומדוכה: **קורנס של זהבים.** אע"פ דקפיד עליה קצת שצריך שיהא חלק לרדד טסין אפ"ה כיון שמתקן על ידי הכאה שמכה על הסדן לא מקפי ליה וכ"ש של שאר נפחים כרבה: **בשמים.** לשחוק בו: **קפיד עליה.** שלא ימאס: **פגה.** תאנה שלא בשלה כל צרכה וטומנין בתבן להתבשל ותבן מוקצה הוי לטיט: **אם מגולה מקצתה.** שיכול לאוחזה במקום המגולה דאפי' טלטול מן הצד ליכא שאין צריך להגביה התבן אלא מגביה מקום המגולה והתבן נשמט ונופל: **פוגלא.** צנון תלוש שהטמינו בארץ ונתגלה ראשו: **מלמעלה למטה שרי.** אם היה העליון שלה למעלה והקצר למטה וכשהוא שולפה חוללה מעליון שלה לתחתון שלה ורוחב הצנון למעלה מותר דליכא טלטול לעפר כלל שהרי נתגלה ראשו: **ממטה למעלה אסור.** שמזיז עפר לפי שהגומא קצרה מלמעלה ורוחב הצנון מלמטה ואע"ג דטלטול עפר מן הצד הוא שאינו אוחזו ממש בידו: **חררה.** חור שלה: **עוקצה.** פויינט"א: **מהו.** לטלטלה מי בטל תורת כלי מינה או לא: **כלי מעשה.** שמעשה שלו קיים: **ולא אמרו נקובה.** להיות תורת כלי עליה יותר משאין נקובה אלא לענין טומאה. וקס"ד דבניטל חור שלה קאמר דלענין טומאה בטל שם כלי מינה ולטלטול שרי: **בגולמי.** גולמי מחטין העומדות לינקב דנקובה נגמרה מלאכתה ושאינה נקובה אינה נגמרה מלאכתה הלכך לענין טומאה הוא דלא הוי כלי אבל בטלטול שריא דחזי לקוץ: **דמימליך.** ולא נקיב לה: **ומשוי לה מנא.** כמות שהיא ולנטילת קוץ: **גרוטאות.** שברי מתכות. אדם זורקה לבין גרוטאות ובטל שם כלי מינה: **אסובי ינוקא.** להחליק סדר אבריו. כשהוא נולד אבריו מתפרקין וצריך ליישבן: **אסיר.** דדמי למתקן:

אפיקטויזין

בסיכי זיירי ומזורי. פי' בערוך^(ס) פי' סיכי הם יתדות המוכנין לנפץ בהן משי וכיוצא בה תרגום יתדות סיכי זיירי כלי עץ כמו קרשים שכובשין בהן בגדים דתנן (לקמן דף קמא.) מכבש של בעלי בתים מזורי כלי עץ שהכובס מכה בו הבגדים על האבן שמלבנו ואלו כלים מקפיד עליהם שלא יתעקמו ולא יתפגמו שלא יתקלקלו הבגדים והמשי ומסיח דעתו מלטלטלן וכן מפרש בירושלמי זיירי דין עצר ביה מזורא דין חביט ביה ולפי' הקונט' דמפרש מזורי כובד עליון וכובד תחתון נ"ל דסבירא ליה כמאן דאסר בפרק אלו קשרים (לעיל דף קיג.): **הא** נמי מייחד לה מקום. מ"מ משום שמחת יו"ט מותר לטלטלו לקצב עליו בשר: ^(א)^**הדר** ביה רב נחמן מההיא. מסתברא דמההיא הדר ביה מדאמר בפרק תולין (לקמן דף קמא.) אמרי בי רב תניא דלא כרב נחמן: **פגה** שהטמינה כו'. ^(ב)^מיירי שהניחה שם ע"מ ליטלה אבל אם הניחה שם לכל השבת הוי בסיס לדבר האסור כדאמר לקמן בפרק נוטל (ד' קמב:) גבי אבן שעל פי החבית לא שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור: **האי** פוגלא. וא"ת האי פוגלא היכי דמי אי במניח מ"ט דמאן דשרי מלמטה למעלה הא אפילו ניעור לא שרי כ"ש טלטול מן הצד ואי בשכח מ"ט דמאן דאסר אפי' טלטול גמור שרי לצורך לטלטל אגב היתר לקמן בפרק נוטל (קמא. וד' קמב:) במעות שעל גבי הכר בצריך למקומו דמטלטלו בעודן עליו ואבן שעל פי החבית כשהוא בין החביות מגביה ומטה כ"ש טלטול מן הצד וי"ל דמניח על מנת ליטלה איירי אע"ג דכשכח דמי כמו טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל בסוף במה טומנין (לעיל דף נא.) דשרי לנער משום דאין מניח לכל השבת ובעצמות וקליפין דריש ביצה (ד' ב.) דשרי ב"ה לסלק את הטבלא ולנער מ"מ לא היה לו להניח באותו ענין שיצטרך טלטול מן הצד ועצמות וקליפין לא מסתייה דלא ליניח כהן על גבי השלחן וטמן וכיסה דפרק במה טומנין (לעיל ד' נא.) אין לחוש כיון דאפשר בניעור דאפילו טלטול מן הצד ליכא: **מדלענין** טומאה לאו מנא לענין שבת נמי לאו מנא. תימה הא תנן לקמן ^(ד)^כל הכלים הניטלין שבריהן ניטלין אע"ג דלענין טומאה לא הוי מנא כשנשבר אלא על ידי ייחוד לפי' הקונטרס דסוף המצניע (לעיל דף צה:) וי"ל דה"פ מדלענין טומאה ^(ה)^לאו מנא אפי' על ידי ייחוד דכיון דניטל חררה או עוקצה לא מהני ביה ייחוד לענין שבת נמי לאו מנא היא אבל היכא דהוה מנא לענין טומאה ע"י ייחוד איכא למימר דהוי מנא לענין שבת אפי' בלא ייחוד כיון דיכול להיות כלי לענין טומאה וכן משמע בסמוך דתרגמא אביי אליבא דרבא בגולמי דזמינין דמימלך עלייהו ומשוי להו מנא משמע דלהכי מותר לטלטל אע"ג דטהורה היא דהכתי לא מימלך עלה כיון שראוי ליחדה להיות כלי^(ו): **אסובי** ינוקא. לאו היינו לפופי ינוקא דשרי בפרק במה אשה (לעיל דף סו:) ולקמן בסוף חבית (דף קמז:) דהיינו שכורכין אותו בבגדים וקושרים בחגורה כתנה וכן פירש בקונטרס בסוף מפנין^(ז) כי היכי דלא תקשי דרב נחמן אדרב נחמן דשרי התם לפופי והכא אסר אסובי והא דתנן בפ' חבית (שם) אין מעצבין את הקטן פריך לה התם אההיא דלפופי ומוקי לה במוזרי שדרה דמיחזי כבונה יקשה דמייתי לה מאין עושין אפיקטויזין שהוא תיקוני גברא כדפירש בקונטרס הוה ליה לאתויי מסיפא דאין מעצבין את הקטן דהוי נמי תקוני ינוקא ודמי טפי שהכל בקטן מענין אסובי ופירש רבינו תם דהכי נמי מייתי ונקט רישא *אין עושין אפיקטויזין כו' עד אין מעצבין: וכולה

עין משפט
נר מצוה

ו א טוש"ע א"ח סימן תקט סעיף ה:

ז ב מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה ז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שח סעיף ג [ועי' כ"מ]:

ח ג מיי' שם הלכה טו סמג שם טוש"ע א"ח סי' שיא סעיף ט:

ט ד ה מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע א"ח סימן שח סעיף יא:

י ו מיי' פי"ב מהלכות שבת הלכה יד *וסכ"ח הלכה לא טור שו"ע א"ח סימן של סעיף ט:

◆

לעזי רש"י

פוינט"א. חוד.

◆

מוסף רש"י

אין נוטלין את העלי. עלי מלאכתו לאיסור לכתוש במכתשת, משום הכי אסרי ליה ב"ש (ביצה יא.). טלטול מן הצד. כלאחר יד (לעיל מג.). האי פוגלא מלמעלה למטה שרי. צנון שטומנין בקרקע להתקיים, כשהוא לוקחו מלמעלה למטה שרי, אם היה ראשו מלמעלה ועוקצו מלמטה וכשהוא תולשו מראשו הענה תחילה ועוקצו נמשך אחריו, מותר לפי שהגומא רחבה מלמעלה ואין מזיז הקרקע כשהוא שומטו, אבל אם תולשו מלמטה למעלה, שהתחתונה נתון למעלה וראשו עליונה שהיה שם נתון למטה והוא שומטו מגופו לראשו, אסור לפי שהגומא קצרה מלמעלה וכשהיא חולצה מזיז העפר ומטלטלו ואע"ג דטלטול מן הצד הוא שמיה טלטול ואסור (לקמן קמא.). מחט כו' מותר לטלטלה בשבת. באלו, דהא חזיא ליטול את הקוץ ותורת כלי עליה (לעיל נב.). ולא אמרו נקובה. אלוקה נלטומיה, אלא לענין טומאה בלבד. דנקובה מקבלת טומאה ושאינה נקובה לא (שם). בגולמי עסקינן. שהוא גולם שנקלמה מן המטע ועומדת לינקב, התם הוא דכל זמן שלא נקבה אינה מקבלת טומאה דהא לא נגמרה מלאכתה ולענין טומאה כלי מעשה כתיב (במדבר לא) שנגמר כל מעשהו, ואיהו לענין שבת שריא דזמנין דממלך עלה ומנח לה הכי ומשוי לה מנא לנטילת קוץ, אבל מחט שנגמרה מלאכתה כגון אשפינגל"א שאינה עומדת לינקב, לא ידלא אתת היא לטומאה (לעיל נב.).

◆

רב נסים גאון

פרק שבעה עשר כל הכלים הכל מודין בסיבי זיארי ומזורי. בגמרא דבני מערבא גרסי דיריה דו עצר בה, מזורי דו חבט בה. וסיכי הן יתידות. וגלוי הוא הדבר וידוע לכל.

◆

רבינו חננאל (המשך)

אלא אם מקצתן מגולין אוחז בידו המקום המגולה ושומטו. ואם אין בהם מקום מגולה, בחררה בלא גחלים ובפגה בלא תבן, אסור לטלטלן. ואלעזר בן תדאי סבר אע"פ שאין בהן מקום מגולה תוחבו בכוש או בכרכר. פי' נועץ בהן כוש, והוא דתנן כוש שבלע את הציפורא או כרכר שהוא וכו'. ומגביהין ונופלין התבן או הגחלים מאליהן ואח"כ נוטלן בידו. שלא נמצא טילטול הגחלים (והתבן) [והתבן] בדרכן, אלא מן הצד. ורב נחמן הלכה כאלעזר בן תדאי. ומקשינן וכי רב נחמן סבר טילטול מן הצד לא שמיה טילטול, והא רב

מסורת הש"ס

[illegible]

◆

הגהות הב"ח

[illegible]

◆

גליון הש"ס

[illegible]

◆

רבינו חננאל

ושמעינן מינה דכל דבר שמלאכתו אפילו לאיסור. כגון מלאכת הקורנס של נפחים שהן עושי מלאכת כלי נחשת וברזל, ומלאכתם שהיכוהו לכך אסורה בשבת, אם הוצרכו (ליכי) [לדבר] שהוא מותר בשבת, כגון פיצוע האגוזים שהן הכנת מאכל ואינה מלאכה מותר. ואקשינן עליה והא מדוכה אם יש בה שום מטלטלין [אותה] ואם לאו אין מטלטלין אותה, דכיון שמלאכתה לאיסור היא אפילו לצורך גופה אין מטלטלין אותה. ופריק ל"ה מני מתניתא ר' נחמיה היא דאמר אין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו. פי', מצאנו ר' נחמיה שאמר בפירוש אפילו טלית ואפילו [תרווד] אין ניטלין אלא לצורך והיא טלית ללבישה ותרווד לאכול בו. ומתניתין דקתני נוטל אדם קורנס לפצוע בו [וכרוכה] [וקרדום] דלא כר' נחמיה. ותוב אקשינן עליה ושוין שאם קצב עליו בשר וכו' [illegible]

[illegible]